

1. UVOD

Kod istraživanja stečaja često se nailazi na zatvorena vrata i komunikacijsku barijeru. Privrednici koji nisu u poteškoćama ne vide potrebu diskutiranja o ovoj temi i/ili ne žele prizivati „zlu sreću“ (posluju dobro i ne vide razlog zbog kojeg bi se bavili stečajevima), a oni koji su u poslovnim poteškoćama najčešće traže posljednji izlaz, odbijaju dijalog i prevaljuju odgovornost za poslovni neuspjeh na druge instance. Politicarima je kamen spoticanja jer se često ne mogu odlučiti hoće li sudbinu radnika, uprave, i društva prepustiti tržišnim, *laissez-faire* principima, ili će intervencionističkim potezima nastojati održati socijalni mir i političko-ekonomsku ravnotežu. Stoga nije neobično da se pravnici i ekonomisti ne bave redovno problemima stečaja, osobito u državama koje ne krasi pravna i ekonomsko-politička stabilnost, uređenost, dostupnost informacija i kvalitetno funkcioniranje pravosudnog sistema. Postoji problem sa arhiviranjem stečajne građe nakon zaključenja postupaka stečaja u Bosni I Hercegovini, kako na nivou entiteta tako i u Distriktu Brčko, što čini naknadna *case-study* istraživanja nemogućim i, općenito postoji komunikacijska blokada na svim nivoima. Unatoč tome ili baš zbog toga, područje stečaja je vrlo interesantno te se uz određeni trud može doći do vrijednih novih saznanja.

Stečaj je stoga u određenom smislu tabu-tema, jer se uglavnom percipira kao mučna, sramna i odbojna stvarnost. Poduzetnik koji je bio u stečaju nosit će epitet ”propaloga“ dugo i nakon što otvori novo privredno društvo s kojim uspije uspješno da posluje. Ovo je prvenstveno posljedica toga što široka javnost nije u mogućnosti razlikovati poštene od nepoštenih stečajeva, što je prvi korak ka destigmatizaciji poštenih stečajnih dužnika.

Potrebu destigmatizacije stečajnog dužnika referiraju i projekti u koje institucije Europske unije ulažu značajna sredstva. Naime, grupa zadužena za poduzetničku politiku (*Enterprise Policy Group*) unutar Europske komisije prezentirala je dva projekta s ciljem optimizacije stečajnih postupaka u Europskoj uniji, stigma neuspjeha i alati ranog upozorenja i restrukturiranje, stečaj i novi početak. Ovi su inicijalni projekti rezultirali opsežnim poduhvatom promoviranja novog početka za stečajne dužnike.¹ U opisu poslovnog neuspjeha i onoga što bi on trebao biti ističe se slijedeće: "Pokušavajući promovirati poduzetničku aktivnost, EU smatra ključnim uklanjanje negativnih konotacija vezanih uz stečaj preduzeća i loše reputacije koja prati neuspješne poduzetnike.

---

¹Internet portal: <http://ec.europa.eu/sme2chance> (10.06.2017.)

EU smatra da je određeni stupanj neuspjeha kompatibilan s odgovornim inicijativama i preuzimanjem rizika. EU vidi stečaj poduzeća kao priliku za učenje. Općenito uzimajući i neuspješni poduzetnici uče iz vlastitih grešaka i zato su, učeći se na vlastitom primjeru poslije bili sposobniji i uspješniji.

Dakle, poduzetnici moraju biti ohrabreni da počnu ponovo."² Slijedom ovoga, u postojećoj domaćoj literaturi postoje brojni radovi koji se tiču stečaja, a koje najvećim dijelom možemo svrstati u postignuća pravne nauke. S druge strane, stečaj se najčešće provodi nad privrednim subjektima (trgovačkim društvima), a ubuduće u skladu sa EU agendom ondje gdje to zakon bude dopuštao, i nad fizičkim osobama (građanima), pa je kao objekt istraživanja predodređen i ekonomskoj nauci. Stečajni postupak esencijalno je pravna procedura uređena zakonima o stečajnom postupku, ali postoji isprepletenost ekonomije i prava jer se nad poduzećem, koje je prvenstveno privredni subjekt, vodi pravni postupak. Interdisciplinarnost se ogleda i u tome što se autoritetom zakona i autoritetom instanci koje zakon postavlja kao nosioce postupka, stečajni sudac, stečajni upravitelj, razrješava ekonomska problematika poduzeća, odnosno razrješava se klupko problema koje se nije dalo rasplesti tokom redovnog poslovanja poduzeća. Sama činjenica stečaja proizlazi iz ekonomskog okruženja, odnosno najčešće kao posljedica odluka menadžmenta.

1.1. Teorijske osnove rada

Kada se govori o stečaju, razmatra se pravno determiniran proces podmirenja dugova stečajnog dužnika i njegove moguće rehabilitacije, odnosno proces kojim se uređuje ekonomska stvarnost poduzeća. Upravo stoga područje stečaja u teorijskom smislu odlikuje multidisciplinarnost, te se pojedine naučne grane i discipline ne smiju jednostavno dijeliti jer bi se time iz vida mogla izgubiti cjelina i ukupnost problema. U tom smislu ovaj rad nije jednostrano i jednodimenzionalno „pravnički“ rad, odnosno djelo pravnika na području pravnih nauka.

Ovdje se nastoji akcentuirati i pravni pogled na područje stečaja, no to je nemoguće bez ostalih nauka (pretežno ekonomije, menadžmenta, politologije itd.), budući da zakoni detaljno regulišu stečajni postupak.³ Ovo osobito dolazi do izražaja kada se govori o restrukturiranju u stečaju, jer je restrukturiranje u stečaju iznimno složena pravna procedura kojom se nastoje riješiti brojne poteškoće nastale u poslovanju dužnika. Pri razmatranju obima naslova ovog

---

²<http://europa.eu.int/youreurope/nav/en/business/content/eu/businesslife/bankruptcy/>, (17.11. 2016.)

³Tkoga se stečajevima želi baviti htio-ne htio mora razmotriti srž zakona koji propisuju sve njegove bitne elemente.

rada, a samim time i obima rada, u obzir su uzimani specifični lokalni problemi na nivou BiH, njena oba entiteta i Distrikta Brčko.

No, budući da je BiH uglavnom preuzela stečajni zakon iz Njemačke, koja opet nosi naslijeđe tipične evropske legislative, te kako BiH kultura i tradicija velikim dijelom baštini iz srednjevropskog kulturno-historijskog okruženja, može se reći kako ne postoje izrazite specifičnosti u poimanju i izvedbi stečaja u BiH i u drugim zemljama Evrope. U BiH, dakako, postoje ekskluzivni momenti, no oni nisu dovoljni za distinkciju od ostalih zemalja Evrope na području stečaja, jer je jasno kako postoji puno više sličnosti nego razlika. Jasno, u komparaciji sa Sjedinjenim Američkim Državama naša percepcija stečaja potpuno odudara, no u postupku približavanja Evropskoj uniji, osobito imajući u vidu geo-historijsko određenje, BiH strategija je bila i ostala sljedbenik evropske pravne tradicije. Budući da postoje brojne podudarnosti sa zemljama regije, kao i širim, evropskim okruženjem, iz naslova je izuzeta ograda na područje BiH, to naravno ne znači kako se BiH specifičnosti neće obraditi bar u naznakama.